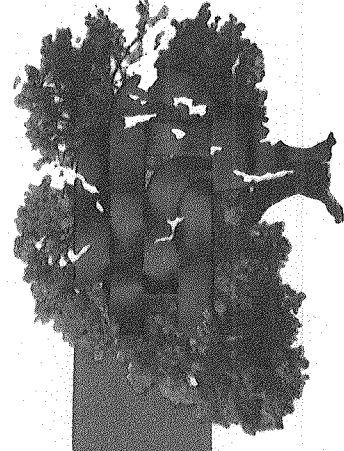

עילון שבועות

התאחדות
המורים
הישראלים

- 1 - * בשוב העלון / ע. פניגשטיין, י. בן-דוד
- 3 - * הלכה / קדושת שילה וירושלים / הרב עזרא ביק
- 12 - * "מנסתרות נקני" / אסף כהן
- 25 - * מצות קידוש החודש / גרעון סטמן
- 41 - * חלוקת קריאת התורה במחזור / יוסף עופר
- 56 - * מצות ישיבה בסוכה / ישי קולומבוס
- 67 - * חטא דוד וכת שבע / שמואל דוד
- 85 - * מחשבה / סוכת שלום / הרב יהודה שניב

גיליון מס' 104
תשרי תש"ם
י"ז לשחרור ירושלים

ישיבת
הר
עציון

חלוקת קריאת התורה במחזור החז שנתיי/יוסף עופר

כתגובה לדבריו של אפרים הלבני על "סדר קריאת התורה בכל השנה" (עלון שבות 103), ברצוני להביא כאן חלק מעבודה מקיפה שכתבתי על הנושא.

המחזור החד-שנתי של קריאת התורה הוא עתיק ביותר. כבר בגמרא, בסוגית ארבע פרשיות (מגילה כ"ט) מוזכרים שמות שלוש מפרשיות השבוע: "ואתה תצוה", "כי תשא", "ויקהל". האמוראים הנזכרים בסוגיה הם רבי יצחק נפתא ואבוי. באותה סוגיא גם עדות לכך שבארץ ישראל (מערבא) נהג מחזור קריאה תלת שנתי. יש להניח שבתקופה הראשונה להנהגת מחזור-קריאה זה הוא היה גמיש ועוד לא נקבעו גבולות הפרשיות בצורה מוחלטת (בידנו עדויות על מחלוקת קדומה במקום תחילתה של פרשת בא), אך נראה שכבר בזמן הגמרא נקבעו גבולות הפרשיות. משנקבעו הפרשיות, צריכים היו לחבר ולהפריד מספר פרשיות, כדי שבכל שנה - בין בפשוטה, ששבתותיה מועטות ובין במעוברת; ששבתותיה רבות - תושלם התורה. גם כאן יש להניח שבתחילה לא היו כללים מחייבים אלא "כל חכם בעירו או בארצו חכר והפריד הסדרים לפי הסדר שראה שהוא הנאות"⁽¹⁾; אך במשך הזמן נתגבשו כללים ברורים לחבור

(1) "חנה התגופה", נעתק בשנת רל"א (1471) באישבליא. מובא בהערות לסדר רס"ג עמ' ת"ל.

והפרדת הפרשיות, ועליהם נעמוד כאן.
 תחילה עלינו לדון במאמר הגמרא במגילה ל"א: "תניא רבי
 שמעון בן אלעזר אומר: עזרא תיקן להם לישראל שיהו קורין
 קללות שבתורת כהנים קודם עזרת, ושבתורה תורה קודם
 ראש-השנה".

לכאורה יש כאן עדות למנהג חד-שנתי דומה לשלנו. ואמנם כד
 ראו זאת גאונים וראשונינו. התוספות (שם ד"ה קללות) מעירים
 שאנו נוהגים להפסיק שבת אחת בין הקללות שבחוקותי לבין
 עזרת (בפרשת במדבר), ולהפסיק בפרשת ניצבים בין הקללות
 שב"כי תבוא" לבין ראש-השנה. שמא הדבר רומז שאין אנו
 מקיימים את מאמרו של רשב"א כמשמעו (אם כי התוספות סבורים
 שאנו מקיימים מאמר זה).

גם משיקולים אחרים ניתן לפקפק אם אמנם כוונתו
 המקורית של רשב"א היתה למחזור קריאה חד-שנתי. אם אמנם
 כן, הרי שמחזור כזה נהג בימי המשנה (ועל פי עדות
 רשב"א מימות עזרא!) בארץ ישראל. המקור הראשון בו נזכר
 מחזור זה הוא הגמרא במגילה, ושם נאמר שבארץ ישראל
 מסיימים את התורה בשלש שנים. למחזור התלת שנתי שנהג בא"י
 מקורות רבים: בחלוקת הסדרים על פי המסורה, בפיוטים
 ובמדרשים, ועל כן נראה לפרש את דברי רשב"א כמתחסיס
 לקריאת פרשת התוכחה בפני עצמה, ולא כחלק ממחזור קריאה
 (2). מכל מקום, כבר הגאונים קישרו את דברי רשב"א למנהג

(2) כד מפרש אלבק, מבוא לפירוש המשנה, עמ' 37.

הקורא את החד-שנתי, ויתכן שמנהג זה נוצר בהתאם לעקרון שבדבריו של רשב"א.

הסימן לקביעת הפרשיות

בתקופת הגאונים מופיע סימן המורה על סידור הפרשיות, לראשונה ניכר הסימן בסדר רב עמרם גאון (3):

"לעולם קורין פרשה של צו את אהרן קודם הפסח, ופרשת

וידבר תחלת הספר - קודם עצרת, וצמים בתשעה באב קודם

ואתחנן, ופרשת אתם נצבים קודם ראש השנה. מ"ט כדי

שתכלה שנה וקלילותיה, וסימן פקוד ופסח מני ועצר צום

וצלי קום ותקע."

נ פקוד = פרשת צו; מני = פרשת במדבר, שיש בה מנין;

צלי = פרשת ואתחנן; קום = פרשת נצבים [.

מה הביא לקביעת סימן זה ומה המשמעות העומדת מאחוריו?

שנים מן הסימנים, "מני ועצר" ו"קום ותקע", קשורים למאמר

(3) הוצאת גולדשמידט עמ' ק"ט. כן ניכר הסימן ב"הלכות

פסוקות" לרב יהודאי גאון הוצאת ששון עמ' קפ"ז; "הלכות

ראו", שלאסברג 134; בה"ג, דפוס ברלין 622; תשרי,

הורביץ 42; נבראשוננים : רמב"ם הל' תפלה י"ג ב';

אשכול, אויערבנד 58; האורה, באבער 80; הפרדס, שלט;

סידור רש"י, באבער 228; מחזור ויטרי, הורביץ, 221

ובהשלמה 3-14; העיבור לר' אברהם בר חיא, 70; אבודרהם,

אושא, שעד; המנהיג, רפאל תכה; רשימת מסורה אצל

גינצבורג פ 369-370.

של רשב"א שהובא לעיל, בהפדת פרשה אחת בין הקלות ובין החג (כדברי התוס'). נראה שתכנון של הסימן "צומו וצלו" הוא הקשר שבין תשעה באב לבין פרשת דברים הכאה בשבת שלפניו. זאת על פי המדרש:

"שלושה נתנבאו בלשון איכה: משה, ישעיהו, וירמיהו. משל למפורנותא וכו'". (4)

מסמיכים איפא את דברי משה "איכה אשא לבדי" (דברים א י"ב). ואת הפסרת "איכה היתה לנונה" אל קריאת מגילת איכה. פחות ברור טעמו של הכלל "פקדו ופסחו". יתכן שאין לו כלל משמעות לעיוניות, אלא הוא רק הנחיה טובה לסיידור טוב של הפרשיות בסביבות פסח (כפי ש"מנו ועצרו" עוסק בשבועות ו"קומו ותקעו" בראש השנה). קיום כלל זה יביא לקיום הכללים "מנו ועצרו" "צומו וצלו". להלן נראה שכלל זה אינו נשמר בשנים מעוכרות ואולי יש בכך חיזוק לתפיסה זו. יש מי שהציע שהסימן נובע מהרצון להקדים פרשת פקודי "ויהי בחדש הראשון...באחד לחדש הוקם המשכן" לר"ה

ניסן (5).

טעם נוסף לסימנים מופיע בספר המנהיג (6):

(4) מדרש איכה פרשה א', ופסיקתא דרב כהנא פייסקא ט"ו.

(5) ד"ר שלמה אדלר, עיונים בעניני קריאת התורה, המעין.

תשכ"ט.

(6) אברהם בר נתן הירחי, הוצאת רפאל עמ' תכ"ה.

"טעם לפקוד ופסח אנהר לן עיינינו קרוביך ר' אביגדור ש"ע
 בן הר"ר נתן נ"ע מאבינוז. לפי שבאו את אהרן מדבר
 מהלכות הגעלות כלים ויקראו כ"א) וצדיכין כל ישראל
 להיות צדינין וזהירין באלו לפני הפסח... "מנו ועצרו"
 כדאמרין במגילה כדי שתכלה קלות שבת"כ לפני עצרת
 שהוא ראש השנה לאילן. "צום וצלי" משום דכתיב בפרשת
 ואתחנן (דברים ד כ"ה) "כי תוליד בניס ובני בניס
 ונושנתם בארץ" ואמרו חכמים (7) : צדקה עשה הקב"ה
 שהקדים שתי שנים ל"ונושנתם". "קום ותקע" כדי שתכלה
 שנה וקללותיה לפני ראש השנה, במגילה."
 קשה להניח ששעמים אלו הביאו לקביעת הסימנים. הנימוק
 ל"פקוד ופסח" נראה רופף למדי, ומתקבל הרושם שהפעם בא
 להסביר בדיעבד את המנהג.

צלצול אלפביתי

הסימן שהזכרנו בנוי על פי סדר א"ב :
 פקדו ופסחו צומו וצלו קומו ותקעו.
 (לגבי סימון תקעו ב- ק ראה תוספות ר"ה ל"ג:ד"ה שיעור).
 אמנם הכלל "מנו ועצרו" אינו משתלב בסדר זה.
 יש לשים לב לכך שסימנו של תשעה באב הפוך מכל השאר. צוינה
 בסימן הפרשה שאחריו במקום הפרשה שלפניו. זאת, למרות שלפי

(7) גימטריא פ"ח. סנהדרין ל"ח.

השערת הקשר התכני של ת"ב הוא דווקא לשבת הקודמת, פרשת דברים. נראה ששינוי סדר זה נובע מהרצון ליצור את ה"צלצול האלפביתי" שיקל על הזכרון.

יש לציין בעיה מסויימת בשני הסימנים האחרונים. הסימן "צומו וצלו" גורר בהכרח את "קומו ותקעו" (אלא אם יחול ת"ב ביום ששי - דבר הסותר את "לא אד"ו ראש"), ואין גם כל אפשרות "תמרון" בין פרשת ואתחנן לפרשת נצבים; שהרי אין שם פרשות הראויות להכפל. אין צורך אם כן למסור סימן כפול לצורך קביעת הלוח.

ענין "פקדו ופסחו" במעוברת

אם נבדוק את הפרשיות המתחברות והנפרדות, נבחין שאין כל אפשרות לקיים "פקדו ופסחו" בשנה מעוברת. נוספות עוד ארבע שבתות בחדש אדר, ורק נוג פרשיות אחד (ויקהל-פקודי) ניתן להפדרה. לכן לפני פסח כבר קראנו פרשת מצורע או אחר-מות.

מה יהיה על הסימן "פקדו ופסחו"?
 הפתרון הפשוט הוא לומר שלא נאמר סימן זה אלא בשנים פשוטות ולא במעוברות כדברי הרמב"ם (תפלה י"ג ב): "והמנהג הפשוט שיהו קורין... צו את אהרן קודם הפסח בשנת פשוטה" (8). אך ישנם ראשונים שקבלו את הסימן כמשמעו

(8) וכן בפרדס עמי' ש"מ: כה"ג ד"ב 622; תשרי עמ' 42;
 גינצבורג הטורה פ 370-369.

וניסו ליישמו גם בשנה מעוברת. המקור החשוב לכך הוא מחזור
 ויטרי המפרט את דשימת הפרשיות לפי קביעות כל שנה (בהשלמה
 למחזור עם 6-3). "פקוד ופסח" מתקיים גם במעוברת, וכדי
 לקיימו שונתה חלוקת הפרשיות :

- פרשת תצוה חולקה ב"וזה הדבר" (כ"ט א),
- פרשת כי תשא חולקה ב"ויפז" (ל"ב ט"ו),
- פרשת ויקהל חולקה ב"בצלאל" (ל"ז א),
- ופרשת פקודי חולקה ב"ותכל" (ל"ט ל"ב).

מאידך גיסא: פרשיות תנ"ע-מצורע, אחרי מות-קדושים, בהר
 בחוקותי, מטות-מטעי מחבורות לעולם (ז). בעל המחזור מעיד
 על התנגדותו של ר"ת למנהג זה:

"ורבנו יעקב בן רבנא מאיר סידו בשנה פשוטה פקוד ופסח
 ובשנה מעוברת סניך ופסח נמצורע קודם הפסח, ובה"ש
 מעוברת ובה"ח מעוברת נשנה המתחילה ביום ה' והיא שלמה
 או חסרה בחדשים חשוך וכסלו] אחרי נפרשת אחרי-מות]
 קודם פסח, וסימן פטיך ופסח אוחך ופסח. שאילו נצמצם
 לסגיר ופסח לא מצינו מקום למטות ומטעי להחלק לשתיים,
 שהרי אף בשנת העיבור לא מצינו להן מקום להחלק אלא

(9) ראה גם את תקופות השנים (עמ' 12 שם), וראה האשכול
 עמ' 58; המנהיג עם תכ"ה; עיבור שנים לר' יששכר סוסאן
 מובא בסידור רס"ג עמ' שס"ד בהערה; ארחות חיים, הלכות
 קריאת ס"ת, הוצאת שטיצברג עמ' נ; מאירי בפרושו למגילת
 ל. ובקריית פסו עמ' פ"ג פ"ו ועמ' צ"ז.

בה"ש מעוברת או בה"ח מעוברת. ואתה ידעת כי ראויות הן להחליק יותר מ"אלה פקודי" ו"ותכלי", לפי שהם סדריים גדולים, וגם הפטרות נתקנו לצרכן, ואם לא עכשיו אימתתי! כז תיקן בצרפת".

רבנו תם מתנגד למקיימים את "פקיד ופסח" במעוברת, אז עיקר ויכוחו הוא כנגד שיטה נוספת: שיטה שבקשה אחידות בשנה מעוברת, ושמה על הסימן "סגיר ופסח" - מצורע קודם הפסח. שיטה זו שר"ת התנגד לה, נמצאת בפירוש בכמה מקורות (10), ועל פיה הסימן "מנו ועצרו" מתקיים לעולם. ההבדל בין שיטה זו למנהג כיום אינו גדול, והוא בא לידי ביטוי בערך אחת לעשר שנים.

השתלשלות המנהגים:

סקרנו פה שלשה מנהגי קריאה: 1. המנהג המקובל, בו תומך רבנו תם. 2. מנהג מחנור ויטרי - לעולם פקוד ופסח. 3. (10) המחכים עמ' 47; פרדס עמ' שנ"ג; ספר החינוך (הוצאת מוסד הרב קוק עמ' קי"ט) מונה את המצוות בפרשת "אם כסף תלוה" בפני עצמן; רבנו בחיי, מהדורת שוועל עמ' דל"ד; "עבור שנים" לר' יששכר סוסאן; האשכול עמ' 58; אבודרהם עמ' שע"ד; ספר העיבור; ארחות חיים עמ' ס"ג; ספר "נה השלחו" על מנהגי אלג'יר, מובא בהערות לסידור רס"ג עמ' שט"ד; "חנה התנופה" (בהערות לסידור רס"ג עמ' ת"ל).

מנהג "סגורו ופסחו" במעובות.
 איז כל ספק שהמנהג הראשון הוא המקורי.
 כל דרשיות המסורה המונות מניין פסוקי התורה אינן מכירות
 אלא את פרשיות השבוע המקובלות אצלנו ולא חלוקות אחרות.
 רבנו תם מביא הוכחה מן ההפטרות, ועד ימיו לא נקבעו
 הפטרות קבועות אלא לפרשיות המקובלות, וכל גס בדרשיות
 ההפטרות העתיקות שבידינו. מנהג "סגורו ופסחו" אינו אחיד
 ויש מנהגים שונים אינן פרשה לחלוטין - דבר המורה על איחורו
 של המנהג. ברור אם כן ששני המנהגים האחרונים מאוחרים
 יותר, והם נוצרו כדי לזכוק בסימן "פקדו ופסחו" (שיטה 2)
 או "מנו ועצרו" (שיטה 3).

קשה לקבוע מי מבין שתי השיטות הללו קדומה יותר. מבחינה
 הגיונית אין אחת מהן תולדתה של חברתה.

הסוגיא במגילה

מסוגית הגמרא במגילה כ"ט:ל. עולה לכאורה ראייה לשיטת
 מחזור ויטרי (בהשלמה). הגמרא שם דנה בפרשת שקלים, הנקראת
 בר"ח אדר או בשבת שלפניו, ומתייחסת למקרים בהם הפרשה חלה
 ב"ואתה תצוה" או ב"כי תשא" לפי מנהגנו אין פרשת שקלים
 חלה אלא בפרשת משפטים או תרומה בשנה פשוטה, ובפרשת ויקהל
 או פקודי בשנה מעוברת (11).

(11) יש להעיר שהבירתיא שביטוד הגמרא מקורה בתוספתא
 מגילה ג' 4: "היתה פרשת שקלים סמוכה לאדר בין מלפניה בין
 מאחריה קורין אותה וחוננין ונפלין אותה. וכן

מן הגמרא עוברים הדינים לר"ף ולרמב"ם (תפלה י"ג כ"ב);
 והר"ן מעיר על הרי"ף: "ולדידן השתא לא מתרמי (פודים)
 נשקלים] ב"ואתה תצוה" ולא ב"כי תשא", אבל לדידהו הוה
 מתרמי" (12).

מהו סדר הפרשיות שהיה בימי התנאים והאמוראים, ועל פיו
 אפשר היה שפרשת שקלים תחול ב"תצוה" וב"כי תשא"י
 המאירי, בפרושו למגילה שס, מעיר שלפי מנהגנו אין
 הגמרא יכולה להתקיים, "אבל בגלילות פרובינציה, שעושה
 פקוד ופסח אף במעוברת וחולקין הסדרים לשנים, באה לפעמים
 ב"ואתה תצוה" ולפעמים ב"כי תשא", ודין קריאתה על הסדר
 שהזכרנו."

וכמה אחרונים הולכים בעקבות המאירי, ותולים את הגמרא
 בשניה וכן בשלישית וכן ברביעית וכן בחנוכה וכן בפורים".
 מסיום הברייתא- המעלה אפשרות דומה לגבי כל אחת מארבע
 פרשיות, ברור שהכונה היא למנהג הקריאה בא"י שאין לו
 קבע, ובמסגרתו יכולה כל פרשה לחול בכל זמן. וראה דברי
 ר"ע ליברמן בתוספ"ש עמ' 7-1165. אנו עוסקים כאן רק
 בתפיסה הבבלית של הסוגיא, המתבטאת בדברי ר' יצחק נפתח
 ראב"י בסוגיה במגילה.

(12) על בעיה זו מעירים גם התוס' רי"ד על אתר; הגהות
 מיומניות פ"ג אות ק; השור או"ח ס"ט תרפ"ה; ובעל
 "ערוגות הכוס" ח"ב עמ' 288.

במנהג "פקדו ופסחו" (13).

אך נראה שדברי הגמרא המקוריים אינם קשורים למנהג "פקדו ופסחו במעוברת". ואשית, לא מצאנו מקור לשיטת "פקדו ופסחו" בתקופה קדומה. ברשימות המסורה ורשימות ההפטרות הקדומות אין זכר לחלוקה אחרת של ספר שמות. שנית, אף הגמרא עצמה לא תיושב בדרך זו, כי מן הסוגיא שם ברור שפרשת "תצוה" מסתיימת ב"כי תשא", ופרשת "כי תשא" מסתיימת ב"ויקהל משה". זאת בניגוד לשיטת "פקוד ופסח" במעוברת, המחלקת פרשיות אלו.

את הגמרא יש לתרץ איפא בדרך אחרת. נראה שבנימן הגמרא עדיין לא נתקבל הכלל "פקדו ופסחו" או כללים אחרים בקביעת הלוח הקימים היומם- כמו מספר הימים בכל חודש, והכלל "לא אד"ו ראש". יש לשים לב שאיחור של פרשה אחת בשנה פשוטה או הקדמה של פרשה אחת בשנה מעוברת יביאו אותנו לפרשיות "תצוה" "כי תשא" בפרשת שקלים. (14)

אפשר גם להציע שהגמרא דנה באפשרות היפוטטית, אע"פ שאינה יכולה להתקיים למעשה (15).

(13) בעל "עיבור שנים" דף ל"ג; ה"נחל אשכול" על ספר האשכול ח"ב עמ' 59 אות א'; סולימאן ששון בהערות ל"הלכות פסוקות" עמ' קפ"ו.

(14) כד מציע א. ליב REJ כרך ו' עמ' 262-3.

(15) וכד טוען . דרנבורג REJ כרך ז' עמ' 149.

איך נבחרו הפרשיות הנכפלות?

נקודת המוצא לדיון בשאלה זו היא הסימון הקדום "פקדו ופסחו מנו ועצרו וכו'". נראה שסימון זה שימש כבסיס לסידור הפרשיות. לכאורה היו הפרשיות הנכפלות צריכות להקבע בספר שמות, שקריאתו חלה בחדש אדר, וכך יתפרשו הפרשיות הנקראות בחדש אדר בשנה פשוטה, על שני האדרים של השנה המעוברת. דחית הפרשיות הנכפלות לספר ויקרא גורמת להבדל בין שנה פשוטה למעוברת בפרשיות הנקראות בניסן ובאייר, ופוגעת בסימון "פקדו ופסחו". השיקול הזה, לקבוע את הפרשיות הנכפלות בספר שמות, מונת בעצם ביסוד שיטת "מחזור ויטרי" שהזכרנו לעיל, לפיה מתקיים בכל שנה "פקדו ופסחו".

נציע כאן פתרון מעניין ומפתיע. מחזור הקריאה החד שנתי נהג כנראה עוד בתקופה שעיקור השנה לא נקבע מראש ע"י חשבון, אלא נקבע כל שנה בהתאם לנסיבות. קידוש החדש על פי הראיה נהג עד ימי אביי ורבא (רמב"ם קדוש החדש ה'ג), ומסתבר שגם עיבור השנה על פי הנסיבות נהג עד תקופה זו (16). מאידך גיסא, כבר בתקופת אביי מצינו את המחזור השנתי שבו חלוקת הפרשיות נהג לשלנו (בסוגיא הנ"ל במגילה כ"ט).

בחדש אדר עדיין לא יכלו לדעת אם השנה תהיה פשוטה או

(16) וראה א"י עפשטיין, מקדמוניות היהודים, על הוצרות לוח השנה העברי.

מעוברת. הפרשיות הכפולות נדחו אם כן לחודש ניסן, ומכאן שלשת הגזירות הרצופים (כמעט) של פרשיות מתחברות בספר ויקרא: תיריע-מצורע אחרי מות-קדושים בהר-באחוקותי. זוג אחד של פרשיות נדרש לויסות השנים הפשוטות כדי לקיים "פקדו ופסחו" ולכן הוא חייב להיות לפני פסח. בתפקיד זה משמשות פרשיות ויקהל פקודי.

הפרשיות המתחברות בספר ויקרא די בהן בדרך כלל כדי לקיים את הסימן "מנו ועצרו" (פרט לה"ח ה"ש מעוברות). וכדי לקיים את "צומו וצלו" נקבעו שני זוגות של פרשיות מתחברות בספר במדבר: חוקת-בלק ומטות-מטעי (17).

חוקר צרפתי בשם א. לייב מציין (18) שהשתדלו בדרך כלל לבחור בפרשיות הבאות בסוף הספרים: ויקהל-פקודי (בסוף שמות), בהר-בחוקותי (ויקרא), ומטות-מטעי (במדבר). לחיבור תיריע-מצורע יש סיבה מיוחדת: "לפי שאינם רוצים להאריך

(17) מר משה ארנד טוען (במכתבו אלי) כי במקופה הקדומה נהגו ארבעה כללים: א) ב"ג המלך - פת וילך (להפרדת נצבים וילך) ב) שמיני של פסח החל בשבת "תוקן" בא"י על ידי הפרדת מטות ממטעי ג) שני של שבועות החל בשבת "תוקן" בא"י על ידי הפרדת חוקת מבלק, ד) כל שאר הפרשיות נפרדות כמעוברת ומחוברות בפשוטה. שאר הבעיות הקטנות הנובעות מהרצון לקיים "פקדו ופסחו", תוקנו אד-הוק ללא מנהג קבוע.

בנגעים שתי שבתות" (19). פרשיות אחר-קדושים חקת-בלק מרחקות פרשה אחת מזוג הפרשיות הנכלל בסוף הספר. זאת כנראה מפני שפרשיות "אמור" ו"פינחס" שאחריהן אדוכות מדי כדי להתחבר. ניתן לקבל את העקרון שמעלה ליב (חיבור בסופי הספרים), ולהוסיפו להסבר הראשון שהצגנו.

סיכום :
 במאמר זה ניסיתי להוכיח, שמבין שלש השיטות בקביעת סדר הקריאה, דווקא השיטה הנהוגה כיום היא הקדומה ביותר, ושתי האחרות צמחו ממנה. זאת בניגוד לדברי אפרים הלבני במאמר הנזכר.

באותו מאמר נטען גם, על סמך דברי האו"ז (ח"ב סי' מ"ה), שמבחינה הלכתית צרופה אין מחברים או מפרידים פרשיות, אלא מחלקים את התורה בדרכים שונות. מבדיקת המקורות הקדמונים וההלכתיים יש לפקפק בקביעה זו. האו"ז עצמו טוען אמנם שהחובה הבסיסית היא לקרא את התורה כלה במשך השנה, אך משמע מדבריו (ולפחות אפשרי לטעון כזו),

שמבחינה הלכתית אנו רואים את המצב כחיבור שתי יחידות קריאה בשבת אחת.

כך משמע גם מרס"ג, המבדיל (בסידורו עמ' שע"ד) בין חיבור שתי פרשיות (כגון ויקהל-פקודי בהר-בחוקותי) לבין חלוקת פרשה לשניים (נצבים נחלקת בנלד). אף "ערוך השלחן" פוסק שיש לחבר את שתי הפרשיות הנקראות באמצעות העולה הרביעי (רפ"ב י"ב). אף שדין זה אינו מעב ולא יבטל קריאת פרשה שלא נקראה בשבוע הקודם.

החידוש העוסק שנתחדש בששת ימי בראשית,

שנאין ואפס המוחלט נוצרה מציאות -

"יש", החידוש הזה מתמיד בכל רגע

ורגע. תדיר נוצרת התהוות חדשה.

(האדמו"ר מליובאוויטש)